

POSTIL·LES A L'ESTUDI ICONOGRÀFIC
DE LA CAPELLA MAJOR
DE L'ESGLÉSIA DE SANT JOAN BAPTISTA D'ORTA
(TARRAGONA)

ÀNGEL MONLLEÓ I GALCERÀ¹

Fa un temps publicàrem en les pàgines d'aquesta revista un article sobre l'església parroquial d'Orta de Sant Joan (Terra Alta) en el que, després de ressenyar les dues etapes constructives essencials de la fàbrica, analitzàvem la iconografia pròpia de la capella lateral major per a concloure'n la seva connexió amb el simbolisme soteriològic derivat de la teologia del Baptisme². Ara, al cap del temps, retornats a l'article circumstancialment, llegim amb horror en la primera nota a peu de pàgina que Joan Fuguet considera l'església una obra del segle XIII. La nota diu en concret: «Contràriament a l'opinió de Joan Fuguet, qui data l'aixecament de tota l'església cap a finals del segle XIII (Cfr. Joan Fuguet, *L'arquitectura dels templers a Catalunya*, Tesi doctoral microfitxada, número 87, Universitat de Barcelona, Barcelona, 1989, p. 157), n'he demostrat les dues etapes constructives tot fixant-les a les primeres dècades del segle XIV la primera, i entre els segles XV i XVI, la segona (Cfr. Àngel Monlleó i Galcerà, *El mite de l'eterna renovació a la parroquial d'Orta*, «Actes de les Primeres Jornades sobre els Ordes del Temple i l'Hospital a l'Ebre», Ascó-Miravet, 25, 26 i 27 de novembre, 1994, en premsa). Just un any més tard, en donar el seu treball a la impremta, Joan Fuguet sembla fer-se ressò de la nostra tesi (Cfr. Joan Fuguet, *L'arquitectura templera a Catalunya*, Barcelona, 1995, p. 130)»³.

---

¹Professor de l'I.B. «Lluís de Requesens». Molins de Rei (Barcelona).
Data de recepció de l'article: abril 2003. Data d'acceptació i versió final: abril 2003

²Vid. Àngel MONLLEÓ I GALCERÀ, *Estudi iconogràfic de la capella major de l'església de Sant Joan Baptista d'Orta (Tarragona)*, «Anuario de Estudios Medievales», 26/1 (1996), pp. 407-435.

³*Ibidem*, p. 408, nota 1.

Tot i la cura que en el seu moment vam posar en la redacció de la nota, les versions diverses i retocs que en vam fer per tal de no ferir cap susceptibilitat, incomprendiblement va veure la llum mutilada; i la culpa és nostra. No sabem perquè ni com, la nota matriu completa va quedar a l'ordinador mentre se n'escolava una d'amputada. Davant els perjudicis que de tot plegat se n'ha pogut derivar, és un deure de justícia envers Joan Fuguet fer-ne una reparació en tota regla, perquè, segons posen de manifest les contínues referències al seu posicionament que fèiem en la comunicació sobre les etapes constructives del temple que aquell mateix any vam presentar al XIV Congrés Nacional del CEHA⁴, no és cert que aquest autor dati tota l'església al segle XIII.

Així, doncs, llevat que la frase inicial relativa a la datació de l'església per part de Joan Fuguet era una mica més llarga que la publicada, la nota matriu que havia hagut de veure la llum és exactament igual a la publicada. En un esforç de síntesi consonant amb la marginalitat d'una nota al peu, la frase en qüestió havia estat redactada i hauria d'haver-se publicat en els següents termes: «Contràriament a l'opinió de Joan Fuguet, qui data l'aixecament de tota l'església cap al final del segle XIII o al començament del XIV, pel que fa a la capçalera i potser el primer tram de la nau, i al llarg d'aquesta última centúria i la següent, però amb alguns elements posteriors, per a la resta (Cfr. Joan Fuguet, *L'arquitectura dels templers a Catalunya*, Tesi doctoral microfitxada, número 87, Universitat de Barcelona, Barcelona, 1989, p. 157) (...)». Tot advertint que el subratllat és un afegit nostre d'ara per tal de remarcar amb claredat el tros de frase que va quedar desgraciadament tallada, la nota continuava —tal com diem— sense canvis fins al final.

---

⁴Vid. Àngel MONLLEÓ I GALCERÀ, *La fàbrica de l'església parroquial d'Orta de Sant Joan (Tarragona). Etapes constructives*, dins «El Mediterráneo y el arte español. Actas del XI Congreso del CEHA. Valencia. Septiembre 1996», Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana-Ministerio de Educación y Cultura, Valencia-Madrid, 1998, pp. 471-477.